

DE MACHT OVER HET RECHT

HET KLIMAATARREST IN EEN RUIMER RECHTSTATELIJK PERSPECTIEF

VLAAMS PARLEMENT – 17 JANUARI 2024

Jürgen Vanpraet

HET BEGRIP “DEMOCRATISCHE RECHTSTAAT”

Begrip “democratische rechtstaat” omvat twee componenten

- Democratiebeginsel
 - Legitimering van macht van parlement en regering
 - Bescherming tegen niet democratisch gecontroleerde uitoefening van overheidsgezag
- Rechtsstaatbeginsel
 - Wie het overheidsgezag uitoefent is onderworpen aan het recht

PERMANENT SPANNINGSVELD TUSSEN:

Democratie

Rechtsstaat

HOE OMGAAN MET HET SPANNINGSVELD?

- Vaak niet problematisch
 - Rechter wikt en weegt in alle onafhankelijkheid
 - Wetgever kan wetgeving wijzigen voor de toekomst
- Maar grondrechten en bepalingen van internationaal of Europees recht nemen een bijzondere positie in
 - Vaak vage en open normen
 - Invulling berust op een waarde-oordeel door rechterlijke instanties
 - Rechter heeft het laatste woord – vereist terughoudendheid
 - Proliferatie van het aantal grondrechten – botsende grondrechten
 - Strategische procedures om via grondrechten het beleid te beïnvloeden

GEVOLG

- Politieke machthebbers bevinden zich in een fuik
 - De rechterlijke waarde-oordelen bij de toetsing aan grondrechten bepalen de contouren van het democratisch debat
 - De macht van politieke machthebbers wordt beperkt, waardoor nefast is voor het vertrouwen in democratische instellingen
- “Instrumentalisering” van de democratische rechtstaat om waarde-oordelen van personen of groepen op de voorgrond te plaatsen

HET KLIMAATARREST

VAN:

Art. 2 EVRM “Recht op leven”

“1. Het recht van een ieder op leven wordt beschermd door de wet. Niemand mag opzettelijk van het leven worden beroofd, behoudens door de tenuitvoerlegging van een gerechtelijk vonnis wegens een misdrijf waarvoor de wet in de doodstraf voorziet.

2. (...)”

NAAR:

Het Vlaamse Gewest, de federale overheid en het Brussels Gewesten :

- dienden broeikasgassen tegen 2020 te verminderen met ten minste 30% (t.o.v. 1990)
- moeten broeikasgassen tegen 2030 verminderen met ten minste 55% (t.o.v. 1990)

UITDAGING VOOR DE DEMOCRATISCHE RECHTSTAAT

- Slagkracht politieke machthebbers behouden en versterken zonder autoritair regime te worden
- Vereist rechterlijke terughoudendheid

Jürgen Vanpraet

GRONDWETTELIJK RECHT

E jurgen.vanpraet@ugent.be

www.ugent.be